

Håndbogen om flådens uniformer

ERIK BORG: DEN DANSKE MARINES UNIFORMER GENNEM TRE ARHUNDREDER. *Strubes Forlag*. 1974. 246 s. Ill. 185 kr.

Endelig er den kommet, den længe ventede og savnede bog om den danske marines uniformer gennem tiderne.

Et årelangt studium har nu fundet sin afslutning i en bog, der tilfulde står mål med det arbejde, der ligger til grund for den. En bog alle uniformsinteresserede vil skynde sig at anskaffe og en kærkommen forøgelse af den meget sparsomme trykte litteratur om danske uniformer.

Den måde, bogen er anlagt på, gør den til en meget let tilgængelig håndbog, idet hver grad har sit eget afsnit, hvor uniformerne gennemgås fra de første uniformsbestemmelser til i dag.

Hertil kommer et virkeligt godt noteapparat, der foruden noterne til teksten indeholder mange supplerende og forklarende oplysninger, der ikke har været plads til andre steder. Udover noterne findes der en skematisk kronologisk oversigt over alle uniformsændringerne svarende til de forskellige afsnit, således at det er nemt at få en samlet oversigt, dels over de enkelte afsnit, dels over helheden. Et supplement til denne oversigt, men mere detaljeret, findes i de 7 bilag bagest i bogen. I skemaform gives en oversigt over distinktioner og uniformer med farveangivelse fra 1816 til 1909 for alle grader. Skemaerne er til at folde ud, hvad der letter brugen af dem under studiet af bogen. En yderligere hjælp for læseren er, at årstallene for de forskellige uniformsændringer er anbragt til venstre i marginen ud for teksten.

I udlandet er man efterhånden begyndt at interessere sig for studiet af danske uniformer, og det gode engelske resumé sammen med oversættelsen til engelsk af både indholdsfortegnelsen over illustrationer og selve billedteksten kan kun forøge bogens værdi og hjælpe med til, at den bliver kendt og benyttet også uden for Danmarks grænser.

Alle disse hjælpemidler, som man alt for ofte savner helt eller delvis i andre lignende værker, gør sit til, at bogen kan og vil blive benyttet med glæde og udbytte af alle interesserede.

Som allerede nævnt, er bogen opdelt i afsnit, der behandler de forskellige grader, og afsnittene om de virkelige søofficerer og om divisionerne og de faste håndværkere er, meget naturligt, de mest fyldige.

Søofficerernes uniformer bliver gennemgået fra den første uniforms indførelse i 1722 og helt op til 1970. For den ældre tids vedkommende bliver de mange uniformsændringer krydret med enten officerernes egne begrundelser eller Admiralitetets, som f. eks. i 1784, da Collegiet gjorde en forestilling til kongen om, at enten måtte man anskaffe sig nye kokarder »eller de falmede bæres som ser ilde ud«. Rød-gule kokarder var blevet indført kort før både for hæren og flåden, men de viste sig at falme alt for hurtigt. Den begrundelse,

der blev fremført for indførelsen af denne kokarde, var at adskille officererne »fra alle andre og give dem et Tegn, hvormed de i Tjenesten bedst snart og tydeligt kunde kendes og agtes til god Nytte og Orden i Almindelighed og især ved Ildsvaade Sammenløb paa Gaderne og Slagsmaal og saadanne Uordener, der snarlig ved en Officers Nærværelse kunde raades Bod paa.«

Da Søofficerernes uniformer i 1755 ændredes fra at være grå til blå, den farve der i dag står som synonym for flåden, leder man forgæves efter grunden hertil. Der findes ikke noget skriftligt herom, men det formodes, at det er indflydelsen fra Englands flåde, hvor man indførte den blå farve for søofficerernes uniformer i 1748, der har gjort sig gældende.

For den nyere tids uniformer findes der desværre ikke angivet nogen begrundelser for ændringerne. Der får man kun den ret knappe og tørre bestemmelse. Man savner at få baggrunden for denne. Hvorfor kom uniformen til at se netop sådan ud? Er det praktiske erfaringer, økonomiske grunde eller ønsker fra officerernes side, der ligger til grund for ændringerne? Hvormeget betød påvirkningerne fra udlandet? Man vil sikkert kunne finde meget herom i det store materiale, der ligger i bilagene til de nyere sager, og det ville have gjort den sidste del af bogen mere interessant. Ved de mange begrundelser, der følger ændringerne i 1700- og 1800-tallet, får man udover selve ændringerne i uniformerne også et indblik i tidens tankegang og administrationens måde at arbejde på.

I afsnittet om kadetterne følger vi også deres uniformers udvikling fra den grå til den blå, som de får samtidig med officererne. Vi får bl. a. at vide årsagen til, at vi i dag taler om kadettribet stof. Dette reglementeredes i 1797, men var brugt allerede tidligere. Kadetterne fik en såkaldt fregat- eller skibsuniform, hvortil hørte blå- og hvidstribede lærredsbenklæder.

Det næste afsnit omhandler de korps, der har været eller for nogles vedkommende stadig er tilknyttet flåden, som f. eks. maskinkorpset fra 1824, og intendanturkorpset fra 1856 og lægekorpset. Dette sidste var i begyndelsen ikke et korps, og kirurgerne, bartskærerne, der gjorde tjeneste ombord på skibene var ikke fast ansatte og regnedes ikke til officererne. Dernæst omtales de civile embedsmænd, hvoriblandt var lærerne ved søkadetakademiet, der blev oprettet allerede i 1701.

Det næste store afsnit er derefter divisionerne og håndværkstocken op til 1856, hvor divisions- og kompagniinddelingen af Søetatens faste mandskab ophævedes. Samtidig ændredes benævnelsen for en del af personellet, og vi får underofficerer, dæksofficerer m. fl. Disse afsnit giver ikke alene uniformsændringerne, men også hele den organisatoriske udvikling fra den første begyndelse, da Christian V skriver til Admiralitetet »da Vi ved Vor Flaade have udi sidst Krig været absolut Mester af Østersøen og Fjenden overlegen, saa er det Vor alvorlige Vilje, at I gøre Os Forslag, hvorledes Vi kunde underholde mangen erfaren Baadsfolk« og op til 1970.

I beklædningsreglementet af 1862 omtales den blå matroskrave med hvide